

Zadeva C-130/20

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

9. marec 2020

Predložitveno sodišče:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Španija)

Datum predložitvene odločbe:

4. marec 2020

Tožeča stranka:

YJ

Tožena stranka:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Predmet postopka v glavni stvari

Tožba v zvezi z upokojitvijo proti Instituto Nacional de la Seguridad Social (nacionalni zavod za socialno varnost), s katero se predlaga dodelitev 10-odstotnega dodatka za materinstvo na priznano starostno pokojnino.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe je določitev, ali je izključitev žensk, ki se prostovoljno predčasno upokojijo, iz dodatka za materinstvo, za razliko od žensk, ki se ne upokojijo predčasno ali se predčasno upokojijo neprostovoljno, v skladu z evropsko zakonodajo, ki zagotavlja enako obravnavanje na področju socialne varnosti v najširšem smislu, to je med spoloma, pa tudi med ženskami.

Vprašanje za predhodno odločanje

„Ali je mogoče določbo, kot je člen 60(4) Ley General de la Seguridad Social (splošni zakon o socialni varnosti), ki iz dodatka za materinstvo izključuje ženske, ki se prostovoljno [predčasno] upokojijo, za razliko od žensk, ki se prostovoljno upokojijo pri običajni predvideni starosti ali ki se upokojijo predčasno, vendar zaradi poklicne dejavnosti, ki so jo opravljale v svojem poklicnem življenju, zaradi invalidnosti ali ker jim je delovno razmerje pred upokojitvijo prenehalo iz nekrivdnih razlogov, šteti za neposredno diskriminacijo v smislu Direktive 79/7?“

Navedene določbe prava Unije

Člena 21(1) in 34(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah v povezavi s členom 157(4) PDEU.

Direktiva Sveta 79/7/EGS z dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti: členi 3(1)(a), 4(1) in (2), ter 7(1)(a) in (b).

Člen 2(1)(b) Direktive 2006/54/ES o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu.

Sodba Sodišča Evropske unije z dne 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (C-450/18, EU:C:2019:1075): točke 28, 30, 33, 37, 42, 44, od 46 do 50, 57, 58, 60, 62, 63 in 65 ter izrek.

Sodba Sodišča z dne 5. junija 2018, Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390), točka 46.

Navedene določbe nacionalnega prava

1. Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (kraljeva zakonska uredba 8/2015 z dne 30. oktobra 2015 o potrditvi prečiščene različice splošnega zakona o socialni varnosti).

Člen 60 Dodatek za materinstvo pri pokojninah iz sistema socialnega zavarovanja, ki temeljijo na prispevkih

1. Ženskam, ki so matere bioloških ali posvojenih otrok in so upravičene do prejemanja starostne pokojnine, ki temelji na prispevkih, vdovske ali invalidske pokojnine iz katerega koli sistema socialnega zavarovanja,— se zaradi njihovega demografskega prispevka k socialni varnosti prizna pravica do dodatka k temu prejemku.

Znesek tega dodatka, ki je po svoji pravni naravi državna pokojnina, ki temelji na prispevkih, se dobi z obračunom določenega odstotka, ki je odvisen od števila otrok, na navedeno osnovno pokojnino, in sicer v skladu z naslednjo lestvico:

- (a) v primeru dveh otrok: 5 %,
- (b) v primeru treh otrok: 10 %,
- (c) v primeru štirih ali več otrok: 15 %.

[...]

2. Če znesek prvotno priznane pokojnine brez dodatka preseže [najvišjo zakonsko določeno] mejo, vsota pokojnine in dodatka ne sme preseči navedene meje, povišane za 50 % dodeljenega dodatka.

Če znesek priznane pokojnine doseže [najvišjo zakonsko določeno] mejo ob samo delni uporabi dodatka, ima zadevna ženska poleg tega pravico prejemati 50 % tistega dela dodatka, ki presega veljavno najvišjo mejo.

[...]

Če je podlaga za pokojnino, ki ji je treba prišteti dodatek, vsota zavarovalnih obdobj, izračunana po načinu pro rata temporis, se v skladu z mednarodnim pravom dodatek izračuna glede na teoretično pridobljeno pokojnino, nato pa se dobljeni rezultat ponderira z ustreznim časovnim deležem.

[...]

4. Dodatek k pokojnini se ne uporablja v primeru prostovoljne predčasne upokojitve ali v primeru delne upokojitve [...].

Ne glede na zadnjenavedeno se ustrezni dodatek k pokojnini dodeli, ko se delno upokojeni osebi po dopolnitvi ustrezne starosti prizna pravica do polne upokojitve.

[...]

Sklep Tribunal Constitucional (ustavno sodišče, Španija) št. 114/18 z dne 16. oktobra 2018 (ECLI:ES:TC:2018:114A)

V tem sklepu je zavrnjeno vprašanje glede neustavnosti, ki ga je postavilo Juzgado de lo Social (delovno in socialno sodišče, Španija), ker „je z vidika pokojninskega dodatka, namenjenega plačevanju nadomestila materam, katerih zavarovalna doba je bila neprostovoljno skrajšana iz razlogov, navedenih v členu 207 LGSS, razlikovanje, ki ga je zakonodajalec vključil v člen 60(4) LGSS, objektivno in razumno utemeljeno [...], saj se s predčasno upokojitvijo skrajša obdobje plačevanja prispevkov in podaljša doba koriščenja pokojnine, zato je logično, da zakonodajalec vključi pravila za odvrčanje od nje“.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 YJ, rojena leta 1954, je 2. decembra 2017 zaprosila za starostno pokojnino, 11. decembra 2017 pa je bila izdana odločba z učinkom od 4. decembra 2017, s katero ji je bila pokojnina priznana na podlagi pokojninske osnove v višini 2.954,05 EUR mesečno, odmerjena pa od najvišje pokojnine v višini 2.573,70 EUR mesečno, pri čemer je odmerni odstotek znašal 86 % , saj je bil za vsako trimesečje, ki ji je manjkalo do običajne upokojitvene starosti, zmanjšan za 0,50 %, tako da je bila pokojnina določena na 2.470,75 EUR mesečno.
- 2 Tožeča stranka je zoper to odločbo vložila ugovor, v katerem je navedla, da ima pravico do dodatka k pokojnini za materinstvo, saj je rodila tri otroke, zato bi se ji morala pokojnina zvišati za 10 %. Tožena stranka je 9. maja 2018 izdala odločbo, YJ pa je še pred zavrnitvijo svojega zahtevka vložila tožbo, v kateri je predlagala, naj se ji prizna tako imenovani dodatek za materinstvo, ki je določen v členu 60 Ley General de la Seguridad Social (splošni zakon o socialni varnosti, v nadaljevanju: LGSS) in za upravičenke do invalidske, starostne ali vdovske pokojnine, ki so rodile dva ali več otrok, pomeni zvišanje za od 5 do 15 %.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

Stališče in trditve tožeče stranke.

- 3 Tožeča stranka trdi, da utemeljitev dodatka, kot ga je predvidel zakonodajalec, povzroča diskriminacijo žensk, ki so dejansko prispevale v sistem socialne varnosti in zaradi prostovoljne predčasne upokojitve ne morejo prejemati dodatka, za razliko od žensk, ki se upokojijo s 100-odstotno pokojnino in dosegaajo celo zgornjo mejo pokojnin, ter od vdov, pri katerih se poklicna kariera ne preverja, saj se pravica do dodatka prizna na podlagi prispevkov, ki jih je plačeval mož ali zapustnik.
- 4 Tožeča stranka ob sklicevanju na sklep Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) št. 114/18 opozarja, da je v enem od ločenih mnenj iz tega sklepa utemeljeno stališče, da mora na področju razlage pravnih pravil prevladati upoštevanje vidika enakosti spolov, zato mora razlagalec ustave, če na videz nevtralna pravila povzročajo nepravilne položaje, ki so v nasprotju s pravico do enakosti in povzročajo prikrito ali posredno diskriminacijo, preseči dobesedni pomen.
- 5 V nadaljevanju trdi, da je sedanja ureditev iz člena 60 LGSS v nasprotju z zakonodajo Unije in ne ustreza namenu, za katerega je bila izdelana in ki je ustrezal priporočilom Evropske komisije, Parlamenta in Sveta glede zmanjšanja razlik med spoloma na področju državnih pokojnin. V zvezi s tem se sklicuje na člena 21(1) in 34(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah v povezavi s členom 157(4) PDEU.
- 6 Zaradi navedenega tožeča stranka meni, da se ženske, ki so matere dveh ali več otrok, obravnavajo neenako zgolj na podlagi načina pridobitve starostne

pokojnine, čeprav je kot namen pravila navedeno nadomestilo za demografski prispevek, ki je pri vseh zaposlenih enak.

- 7 Strinja se z vložitvijo predloga za sprejetje predhodne odločbe in se v zvezi s tem sklicuje na člen 2(1)(b) Direktive 2006/54/ES o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu v smislu, da gre za posredno diskriminacijo na podlagi spola, saj pri pridobitvi starostne pokojnine prihaja do neupravičenega in nesorazmernega razlikovanja med ženskami. Sklicuje se na točko 46 sodbe Sodišča Evropske unije z dne 5. junija 2018 (zadeva C-574/16), kjer je navedeno, da se v skladu z načelom prepovedi diskriminacije primerljivi položaji ne smejo obravnavati različno.

Stališče in trditve tožene stranke.

- 8 INSS je v upravnem postopku dodatek za materinstvo zavrnil na podlagi člena 60(4) splošnega zakona o socialni varnosti, ki določa, da se navedeni pokojninski dodatek ne uporablja v primerih prostovoljne predčasne upokojitve.
- 9 Trdi, da je namen neuporabe dodatka za materinstvo pri prostovoljnih pridobitvah starostne pokojnine (predčasna prostovoljna upokojitev in delna upokojitev) preprečiti, da bi podjetja ali zadevne osebe same spodbujale predčasno upokojevanje zaposlenih, katerih pokojninska osnova presega najvišjo pokojnino, saj korekcijski količniki, s katerimi se pokojninska osnova zniža, sicer ne bi učinkovali odvračilno.
- 10 Tožena stranka dalje nasprotuje vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe, ker naj se člen 157(4) PDEU ne bi uporabljal v obravnavanem sporu, saj se v tožbi ne zatrjuje, da gre za diskriminacijo na podlagi spola, ki bi izhajala iz nesorazmernosti spornega zakonodajnega ukrepa, temveč za morebitno neenakost pred zakonom ene osebe v primerjavi z drugo, pri čemer sta obe osebi ženskega spola, v zvezi z višino starostne pokojnine zaradi različnih načinov upokojitve.
- 11 V nadaljevanju se tožena stranka strinja z razlogovanjem iz sklepa Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) v zvezi s tem, da ne gre za primer diskriminacije, temveč neenakosti pred zakonom, in da ima zakonodajalec pri urejanju pravic iz sistema socialnega varstva široko polje proste presoje.
- 12 Nazadnje trdi, da ukrepi o specifičnih ugodnostih iz člena 157(4) PDEU, v zvezi s katerimi je Sodišče ugotovilo, da ne pomenijo pretirano diskriminatornega obravnavanja moških v primerjavi z ženskami, ne da bi preučilo, ali se ustrezno uporabljajo za vse ženske, spadajo na področje dejanske enakosti, medtem ko prepoved diskriminacije spada na področje formalne enakosti.
- 13 Glede na vse navedeno INSS nasprotuje vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe, ker je Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) odpravilo vse dvome v zvezi s skladnostjo člena 60(4) LGSS z načelom enakosti pred zakonom, določenim v členu 14 Constitución Española (španska ustava) in členu 20 Listine

Evropske unije o temeljnih pravicah, ter ker se določbe prava Unije v obravnavani zadevi ne uporabljajo.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 14 Predložitveno sodišče v zvezi s sklepom ATC 114/18 izhaja iz tega, da je naloga Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) nadzor ustavnosti, to je preverjanje, ali je dodatek za materinstvo v skladu z razlago temeljne pravice do enakega obravnavanja pred zakonom, določene v členu 14 španske ustave. Zato meni, da to ni ovira za vložitev tega predloga za predhodno odločanje, saj se vprašanje nanaša na razlago prava Unije in ne španske ustave.
- 15 Zato trdi, da če v obravnavani zadevi ne gre za nadomestilo za položaje, ko so ženske koristile materinski dopust, niti za odpravo slabšega položaja v poklicni karieri žensk, ki po porodu prekinejo svojo delovno aktivnost, ob upoštevanju, da dodatka ni mogoče vezati na biološko stanje žensk, ki so rodile, in če se ne uporablja za ženske, ki so svojo poklicno dejavnost prekinile, da bi se posvetile vzgoji otrok, v zvezi s čemer je bilo ugotovljeno, da člen 60(1) LGSS pomeni neposredno diskriminacijo moških v enakem položaju, ki jo Direktiva 79/7 prepoveduje, ni taktičnih niti pravnih razlogov, da ne bi enakega sklepanja uporabili za vse ženske v enakem položaju, ne glede na način in čas pridobitve pokojnine, h kateri se dodatek dodeljuje.
- 16 Če torej člen 60(4) LGSS izključuje del žensk, ki se upokojujejo, natančneje ženske, ki so se prostovoljno predčasno upokojile, in ne vseh, saj se v določenih primerih predčasne upokojitve ta izključitev ne uporablja, čeprav je upokojitve v vseh primerih in vedno prostovoljna, se je treba vprašati, ali se lahko v smislu Direktive 79/7 šteje za diskriminatorno tudi izključitev žensk, ki se upokojijo pred dopolnitvijo običajne zakonsko določene starosti, saj je ta izključitev nerazumna in neupravičena.
- 17 V zvezi s trditvijo, da tožeča stranka presega najvišjo pokojnino, ki je bila v Španiji določena ob nastopu dogodka, ki je podlaga za nastanek pokojnine, drži, da se dodatek za materinstvo, kot določa člen 60(2) LGSS, uporablja tudi, če tako dobljeni znesek presega najvišjo pokojnino, kot je v obravnavanem primeru, saj bi bila tako izračunana pokojnina višja od najvišje pokojnine.
- 18 Za razrešitev obravnavane zadeve je treba postaviti vprašanje, ali je izključitev je izključitev žensk, ki se prostovoljno predčasno upokojijo, iz dodatka za materinstvo, za razliko od žensk, ki se prostovoljno upokojijo pri običajni predvideni starosti ali ki se upokojijo predčasno, vendar zaradi poklicne dejavnosti, ki so jo opravljale v svojem poklicnem življenju, zaradi invalidnosti ali ker jim je delovno razmerje tik pred upokojitvijo prenehalo iz nekrivdnih razlogov, v skladu z evropsko zakonodajo, ki zagotavlja enako obravnavanje v najširšem smislu, to je med spoloma, pa tudi med ženskami.